EUROOPA PARLAMENT

2004 *2009*

Kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon

2007/2145(INI)

12.9.2008

RAPORTI PROJEKT

Põhiõiguste olukord Euroopa Liidus 2004–2007
(2007/2145(INI))

Kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon

Raportöör: Giusto Catania

SISUKORD

lehekülg

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK 3

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

põhiõiguste olukorra kohta Euroopa Liidus 2004–2007
(2007/2145(INI))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse 7. detsembri 2007. aasta Euroopa Liidu põhiõiguste hartat (edaspidi „harta"), mis võeti vastu 12. detsembril 2007;

– võttes arvesse eesmärke kujundada liidust vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala ning rakendada Euroopa Liidu lepingu artiklites 6 ja 7 sätestatud vabaduse, demokraatia, põhivabaduste austamise ja õigusriigi põhimõtteid;

– võttes arvesse uuendusi, millega nõusolekut märkisid liikmesriikide valitsused 13. detsembril 2007 Lissaboni lepingule alla kirjutades ning mille seas on olulisel kohal harta muutmine õiguslikult siduvaks ja kohustus ühineda Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga;

– võttes arvesse nõukogu 29. juuni 2000. aasta direktiivi 2000/43/EÜ, millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõte sõltumata isikute rassilisest või etnilisest päritolust,[1] ning nõukogu 27. novembri 2000. aasta direktiivi 2000/78/EÜ, millega kehtestatakse üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel;[2]

– võttes arvesse nõukogu 15. veebruari 2007. aasta määrust (EÜ) nr 168/2007, millega asutatakse Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet[3] (edaspidi „põhiõiguste amet");

– võttes arvesse põhiõiguste ameti, Rassismi ja Ksenofoobia Euroopa Järelevalvekeskuse ning asjaomaste valitsusväliste organisatsioonide aruandeid;

– võttes arvesse Euroopa Ühenduste Kohtu ja Euroopa Inimõiguste Kohtu otsuseid;

– võttes arvesse Euroopa Liidu sõltumatute ekspertide võrgustiku koostatud iga-aastaseid aruandeid põhiõiguste olukorra kohta Euroopa Liidus;

– võttes arvesse Euroopa Nõukogu organite aruandeid, eelkõige Euroopa Nõukogu parlamentaarse assamblee ja inimõiguste komissari aruandeid inimõiguste kohta;

– võttes arvesse oma resolutsioone põhiõiguste ja inimõiguste valdkonnas;

– võttes arvesse kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni poolt käesoleva resolutsiooni ettevalmistamise käigus korraldatud avalikke kohtumisi ja mõttevahetusi, eelkõige 8. oktoobril 2007 toimunud kohtumist konstitutsioonikohtute ja ülemkohtute kohtunikega ning 19. mail 2008 toimunud kohtumist Euroopa Nõukogu inimõiguste volinikuga;

– võttes arvesse kodukorra artiklit 45;

---

[1] EÜT L 180, 19.7.2000, lk 22.
[2] EÜT L 303, 2.12.2000, lk 16.
[3] ELT L 53, 22.2.2007, lk 1.

– võttes arvesse kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni raportit ning kultuuri- ja hariduskomisjoni arvamust (A6-0000/2008),

A. arvestades, et Euroopa Liidu lepingu artikli 6 kohaselt on liit rajatud ühistele väärtustele ja austab põhiõigusi, nagu need on tagatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga ning nagu need tulenevad liikmesriikide ühesugustest riigiõiguslikest tavadest;

B. arvestades, et Euroopa Parlament liidu kodanike otse valitud esindajana on veendunud, et tal on suur vastutus nende põhimõtete rakendamisel, eelkõige tulenevalt asjaolust, et praeguste asutamislepingute tingimustes on üksisiku õigus esitada kaebus ühenduse kohtutele väga piiratud;

C. arvestades, et kindla menetluse kehtestamine selleks, et kontrollida õigusakti ettepanekute kooskõla hartaga, on üks harta vastuvõtmisest 7. detsembril 2000 tulenevaid vajadusi, mida komisjon on tunnistanud, võttes 2001. aastal vastu sellekohased sätted, ja mida Euroopa Parlament on komisjonile ka meelde tuletanud 15. märtsil 2007. aastal vastu võetud resolutsioonis põhiõiguste harta järgimise kohta komisjoni õigusaktide ettepanekutes ning selle korrapärase ja nõuetekohase kontrollimise metoodika kohta;

D. arvestades, et ratifitseerimiseks esitatud Lissaboni lepingus viidatakse otseselt hartale ning antakse sellele aluslepingutega võrdväärne õigusjõud;

E. arvestades, et kui harta lisatakse ELi esmasesse õigusse, siis omandavad selles määratletud õigused siduva jõu teisese õiguse kaudu, millega neid õigusi rakendatakse;

F. arvestades, et õiguslikust staatusest sõltumata on harta aastatega kujunenud Euroopa kohtute, sealhulgas Euroopa Esimese Astme Kohtu, Euroopa Ühenduste Kohtu, Euroopa Inimõiguste Kohtu ja mitmete konstitutsioonikohtute jaoks inspiratsiooniallikaks kohtupraktikas;

G. arvestades, et tõeline põhiõiguste kultuur ELis eeldab põhiõiguste üldise järelevalvesüsteemi väljaarendamist, mis hõlmaks ka nõukogu ja valitsustevahelise koostöö raames vastuvõetud otsuseid, kuivõrd põhiõiguste kaitse ei tähenda ainult formaalset reeglite järgimist, vaid ennekõike põhiõiguste aktiivset edendamist ja reaalselt sekkumist nende rikkumise korral või liikmesriikide ebarahuldavate meetmete korral,

Sissejuhatus

1. on seisukohal, et põhiõiguste tõhus kaitse ja edendamine on Euroopa demokraatia alus ning Euroopa vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala tugevdamise oluline eeltingimus;

2. väljendab kahetsust, et liikmesriigid väldivad oma inimõigustealase poliitika ja tavade allutamist Euroopa tasandi järelevalvele ning püüavad jätta nende õiguste kaitse üksnes siseriiklikesse raamidesse, mis kahjustab Euroopa Liidu aktiivset rolli inimõiguste kaitsjana maailmas ja kõigutab ELi välispoliitika usaldusväärsust põhiõiguste kaitse alal;

3. tuletab meelde, et vastavalt ELi lepingu artikli 6 lõikele 1 on Euroopa Kohtu ülesanne tagada põhiõiguste austamine, nagu need tulenevad liikmesriikide ühesugustest riigiõiguslikest tavadest ning Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonist, samuti muudest rahvusvahelise õiguse instrumentidest;

4. rõhutab, et kui Euroopa Kohtul on võimalik kasutada liikmesriikide ühesuguseid riigiõiguslikke tavasid inspiratsiooniallikana põhiõiguste alase kohtupraktika väljatöötamisel, ei saa liikmesriigid esitada argumente, nagu tagaks harta teatavate õiguste nõrgema kaitse kui nende enda põhiseaduses sisalduvad tagatised, et alandada nende õiguste kaitse taset;

5. väljendab heameelt harta artikli 53 üle, mis võimaldab Euroopa Kohtul süvendada põhiõiguste alast kohtupraktikat, luues neile juriidilise aluse, mis on Euroopa õiguse arengu seisukohast väga oluline;

Üldised soovitused

6. on seisukohal, et põhiõiguste rakendamine peab olema kõikide Euroopa poliitikavaldkondade eesmärk; on arvamusel, et Euroopa Liidu institutsioonid peaksid selleks põhiõigusi aktiivselt edendama ja kaitsma ning võtma neid õigusaktide koostamisel ja vastuvõtmisel täiel määral arvesse;

7. tunneb heameelt põhiõiguste ameti loomise üle, mis on esimene samm, et vastata Euroopa Parlamendi nõudmistele kehtestada integreeritud reguleeriv ja institutsiooniline raamistik, mille eesmärk on muuta harta toimimine reaalsuseks ning tagada selle kooskõla Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni süsteemiga; tuletab samas meelde, et inimõiguste valdkonna sõltumatute ekspertide Euroopa võrgustiku iga-aastastes aruannetes inimõiguste kohta, mida avaldati 2005. aastani, vaadeldi kõikide hartas tunnustatud õiguste kohaldamist igas liikmesriigis, ning tunneb muret seoses asjaoluga, et põhiõiguste ameti piiratud volituste ja mainitud võrgustiku tegevuse lõpetamise tõttu võib süstemaatilise vaatluse alt välja jääda terve rida olulisi inimõiguste valdkondi Euroopas, eelkõige terrorismivastane poliitika, väärkohtlemine ja jõu kasutamine politsei poolt, õigus õiglasele kohtumõistmisele, naistevastane vägivald ja inimkaubandus;

8. rõhutab põhiõiguste ameti volitusi silmas pidades, et inimõiguste küsimusi ei saa kunstlikult jagada esimese, teise ja kolmanda samba valdkondade alusel analoogiliselt

sellega, nagu liikmesriigid on määratlenud Euroopa Liidu pädevusvaldkonnad, sest põhiõigused moodustavad jagamatu terviku ja on üksteisest sõltuvad; on arvamusel, et komisjon ja nõukogu peavad koostöös põhiõiguste ametiga esmalt saama ülevaate kõigist inimõigustealastest probleemidest liikmesriikides, piirdumata ainult rangelt Euroopa mõõtme, Euroopa Liidu päevateemade või spetsiifiliste õiguslike ja poliitiliste vahenditega, tegema kindlaks korduvad ja praegu aktuaalsed inimõigustealased probleemid liikmesriikides ning kaaluma kõiki rahvusvahelisel ja Euroopa tasandil olemasolevaid mehhanisme;

9. palub komisjonil ja nõukogul kasutada heastavates meetmetes või ennetavas õiguslikus tegevuses teavet, mis on olemas tänu järelevalvele, mida teostavad põhiõiguste amet Euroopa Liidus, Euroopa Nõukogu, ÜRO kontrolliorganid, riikide inimõigustega tegelevad instituudid ja valitsusvälised organisatsioonid;

10. jätab endale õiguse jälgida põhiõiguste ameti tööd Euroopa Liidus ja käsitleda inimõigustega seotud küsimusi, mis ei kuulu ameti pädevusse, ning palub komisjonil teha sedasama kooskõlas tema rolliga aluslepingute täitmise järelevalve alal;

11. palub nõukogul tulevastesse iga-aastastesse aruannetesse, mis käsitlevad inimõiguste olukorda maailmas, lisada analüüsi nii olukorra kohta maailmas kui ka igas liikmesriigis; on seisukohal, et selline ühine analüüs näitaks, et liit on pühendunud inimõiguste kaitsmisele võrdväärselt nii Euroopa Liidu piires kui ka väljaspool, ja väldiks eri juhtumite puhul eri lähenemisviiside kasutamist (topeltstandardeid);

12. palub liikmesriikidel võtta meetmeid, et anda ÜRO nn Pariisi põhimõtete raames liikmesriikides asutatud inimõiguste instituutidele täitevvõimust sõltumatu staatus ja piisavad rahalised vahendid, võttes arvesse asjaolu, et nende organite üks ülesanne on jälgida inimõigustealast poliitikat eesmärgiga vältida puudujääke ja anda soovitusi selle parandamiseks, kuivõrd selle tõhusust tuleks mõõta ennekõike ennetava tegevuse, mitte üksnes probleemide lahendamise alusel;

13. nõuab, et nõukogu muudaks oma ajutise põhiõiguste ja kodakondsuse töörühma alaliseks töörühmaks, mis töötaks paralleelselt inimõiguste töörühmaga (COHOM), ning et komisjon määraks inimõiguste ja põhivabaduste portfelli üheleainsale volinikule;

14. tuletab meelde, et Euroopa Parlament peab poliitilisest lähtekohast oluliseks seada põhiõiguste edendamine ühenduse õiguse lihtsustamisel ja reorganiseerimisel taotletavate eesmärkide hulka; nõuab, et igale uuele poliitikavaldkonnale, õigusakti ettepanekule ja programmile lisataks uuring selle mõju kohta põhiõigustele ning et selline hindamine oleks ettepaneku põhjenduse lahutamatu osa;

15. palub nõukogu eesistujariikidel korraldada inimõiguste alal valitsusväliste organisatsioonide foorumi, et kodanikuühiskonnal ja Euroopa institutsioonidel oleks võimalik pidada süvendatud arutelusid küsimustes, mis puudutavad inimõigusi liikmesriikides; rõhutab, et foorum peab olema avatud võimalikult laialdasele osalejate ringile;

Koostöö Euroopa Nõukogu ning põhiõiguste kaitsmisega tegelevate muude institutsioonide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega

16. tervitab Euroopa Liidu väljavaadet ühineda Euroopa inimõiguste konventsiooniga, ehkki see ei tooks kaasa fundamentaalseid muutusi, pidades silmas, et „kui Euroopa Ühenduste Kohus käsitleb Euroopa inimõiguste konventsioonis sätestatud õiguste ja vabadustega seotud küsimusi, on konventsioonil (juba praegu) kindel sisuline koht liidu õiguskorras”[1];

17. tuletab meelde Euroopa Nõukogu institutsioonide ja kontrollimehhanismide ning eri konventsioonide olulist rolli inimõiguste valdkonnas; nõuab tungivalt, et ELi institutsioonid ja põhiõiguste amet lähtuksid sellest kogemusest, võtaksid neid mehhanisme arvesse töö korraldamises võrgustikuna ning kasutaksid Euroopa Nõukogu väljatöötatud standardeid ja muid Euroopa Nõukogu töö käegakatsutavaid tulemusi; kohustub kasutama kõiki Euroopa Nõukogu ja Euroopa Liidu vahelise vastastikuse mõistmise memorandumi võimalusi;

18. kutsub üles tihendama koostööd nii Euroopa kui ka rahvusvahelisel tasandil põhiõiguste kaitsmisega tegelevate institutsioonide ja organisatsioonide vahel;

19. rõhutab taas, et Euroopa Liidu usaldusväärsuse jaoks maailmas on väga oluline mitte kasutada välispoliitikas ja sisepoliitikas nn topeltstandardeid;

20. on seisukohal, et kuigi Euroopa Liit ei ole põhiõiguste alal vastuvõetud konventsioonide ja muude rahvusvaheliste õigusaktide otsene osaline, tingib asjaolu, et kõik liikmesriigid on nendega ühinenud, kohustuse nende sätteid järgida ja vajaduse korral täita nende alusel moodustatud organite antud soovitusi, kui Euroopa Liidu õiguses ei ole sätestatud võrdväärne või suurem kaitse; soovib, et Euroopa Kohus ühineks selle lähenemisviisiga oma kohtupraktikas;

21. soovitab Euroopa Liidul sõlmida koostöölepingud inimõiguste kaitsmisega tegelevate rahvusvaheliste institutsioonide ja organisatsionidega, eelkõige ÜRO inimõiguste ülemkomissari büroo ja muude selles valdkonnas tegevate ÜRO organitega, samuti Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni (OSCE) demokraatlike institutsioonide ja inimõiguste bürooga (ODIHR) ning OSCE ülemkomissariga;

Inimõigused ja julgeolek

22. rõhutab, et ELi pädevuse edasiarendamisel tuleb täielikult hinnata ja austada põhiõigusi ning isikuvabadusi; on seisukohal, et põhiõiguste austamise ja kollektiivse julgeoleku tagamise eesmärgid on ühitatavad ning asjakohase poliitikaga on võimalik vältida seda, et repressiivne lähenemisviis seaks ohtu isikuvabadused;

23. tuletab jõuliselt meelde, et igal vahistatud isikul on õigus õiguslikele tagatistele ning vajaduse korral oma päritoluriigi diplomaatilise esinduse abile ja sõltumatu tõlgi kasutamisele;

[1] Euroopa Nõukogu – Euroopa Liit: „Ühine eesmärk kogu Euroopale”. Jean-Claude Junckeri aruanne, 11. aprill 2006, lk 4.

24. tunneb muret, et rahvusvaheline koostöö terrorismivastase võitluse alal on sageli kaasa toonud inimõiguste ja põhivabaduste kaitse taseme alanemise, ning on arvamusel, et EL peaks rahvusvahelisel tasandil jõulisemalt tegutsema sellise strateegia edendamiseks, mis põhineb inimõigustealaste rahvusvaheliste standardite ja kohustuste täielikul austamisel; on seisukohal, et sellises strateegias tuleb arvesse võtta luureteenistuste tõhusa õigusliku järelevalve vajadust, et vältida piinamise, väärkohtlemise või muude rahvusvahelistele inimõigustealastele normidele mittevastavate tingimuste abil saadud teabe kasutamist tõendina kohtuprotsessides, kaasa arvatud kohtuasja läbivaatamise etapis;

25. nõuab tungivalt, et ELi institutsioonid ja liikmesriigid rakendaksid Euroopa Parlamendi 14. veebruari 2007. aasta resolutsioonis LKA poolt kinnipeetavate transpordiks ja ebaseaduslikuks kinnipidamiseks Euroopa riikide väidetava kasutamise kohta[1] toodud soovitusi, mille eesmärk on heita valgust liikmesriikide rollile ebaseaduslikes erakorralistes üleviimistes;

Diskrimineerimine

Üldised tähelepanekud

26. rõhutab erinevust vähemuste kaitse ja diskrimineerimisvastase poliitika vahel; on seisukohal, et võrdsed võimalused on iga inimese – ja mitte üksnes konkreetse liikmesriigi kodaniku – põhiõigus, mitte privileeg; on seisukohal, et diskrimineerimise kõigi vormidega tuleb võidelda võrdse jõuga;

27. palub liikmesriikidel ja komisjonil täielikult järgida ameti soovitusi, mis on sõnastatud põhiõiguste ameti esimese aastaaruande[2] 7. peatükis;

28. jälgib murelikult ebarahuldavat olukorda diskrimineerimisvastase poliitika rakendamisel ja toetab selles osas põhiõiguste ameti 2008. aasta aruandes esitatud hinnangut; nõuab, et liikmesriigid, kes ei ole seda seni teinud, asuksid seda poliitikat, eelkõige direktiive 2000/43/EÜ ja 2000/78/EÜ konkreetselt rakendama, ning tuletab meelde, et nimetatud direktiivides on sätestatud miinimustandardid ja neid tuleb kasutada alusena, millele rajada igakülgne diskrimineerimisvastane poliitika;

29. nõuab, et liikmesriigid, kes ei ole seda seni teinud, ratifitseeriksid Euroopa inimõiguste konventsiooni protokolli nr 12[3], milles sätestatakse üldine diskrimineerimiskeeld ja nähakse ette, et riiklikud asutused ei või mitte kedagi mis tahes põhjusel diskrimineerida; märgib, et selline säte Euroopa Liidu ja Euroopa nõukogu kehtivates õigusaktides praegu puudub;

30. palub komisjonil jätkata tööd selleks, et esitada õigusaktide paketi ettepanek, milles muuhulgas sisalduks seni edasilükatud ettepanek direktiivi 2000/43/EÜ kohaldamisala laiendamiseks kõikidele muudele diskrimineerimise vormidele, rakendades sellega harta artikli 21 sätteid, mis annab suurema manööverdamisruumi kui Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikkel 13, kuna selles on loetletud täiendavad diskrimineerimise juhtumid: nahavärvus, sotsiaalne päritolu, geneetilised tunnused, keel, poliitilised või

[1] ELT C 287 E, 29.11.2007, lk 309.
[2] Euroopa Põhiõiguste Ameti 2008. aasta aruanne, avaldatud 24. juunil 2008.
[3] Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni protokoll nr 12, alla kirjutatud 4. novembril 2000.

muud veendumused, kuulumine vähemusse, varaline seisund ja sünnijärgne päritolu; kinnitab veel kord, et diskrimineerimise teatavate vormide sooduskohtlemine õigusloomes toob kaasa diskrimineerimise eri vormide teatava hierarhia, mida ei tohiks tekkida;

31. palub komisjonil kaasata põhiõiguste amet ühenduse diskrimineerimisvastasesse õigusloomeprotsessi, milles ametil oleks oluline roll täiendavate õigusaktide koostamisel vajaliku ajakohase ja täpse teabe regulaarse allikana ning kus ameti arvamust palutaks juba alates õigusakti eelnõu koostamise ettevalmistavast etapist;

32. palub komisjonil teha jõupingutusi selleks, et jõuda kokkuleppele komisjoni ettepaneku osas võtta vastu nõukogu raamotsus teatud rassismi ja ksenofoobia vormide ja ilmingute vastu võitlemise kohta kriminaalõiguse vahenditega[1]; tuletab meelde oma 14. novembri 2007. aasta arvamust[2], mis oli ettepaneku suhtes pooldav; palub komisjonil pärast põhiõiguste ametiga konsulteerimist esitada samalaadne õigusakti ettepanek võitluse kohta homofoobiaga;

33. tunneb muret seoses asjaoluga, et diskrimineerimisvastaste õigusaktide tundmise tase liikmesriikides on madal, ning palub komisjonil ja liikmesriikide kahekordistada jõupingutusi selle parandamiseks; rõhutab samas asjaolu, et õigusaktid saavad olla tõhusad ainult siis, kui kodanikel on lihtne juurdepääs õiguskaitsele, kuna diskrimineerimisvastastes direktiivides sätestatud kaitsesüsteem sõltub diskrimineerimise ohvrite algatustest;

34. on seisukohal, et lisaks õigusloome vahenditele ja õiguskaitse võimalustele peab võitlus diskrimineerimisega tingimata toetuma ka haridusele, parimate tavade edendamisele ja teavitamiskampaaniatele, mis on suunatud laiale üldsusele ning piirkondadele ja sektoritele, milles diskrimineerimist esineb; palub riiklikel ja kohalikel ametivõimudel hariduslikes ja diskrimineerimisvastase poliitika edendamise meetmetes kasutada haridusega seotud vahendeid, mille on välja töötanud põhiõiguste amet ja Euroopa Nõukogu;

35. rõhutab, et positiivse toimimisviisi kontseptsiooni – millega tunnistatakse asjaolu, et teatavatel juhtudel eeldab tõhus võitlus diskrimineerimisega aktiivset sekkumist ametivõimude poolt, et taastada tõsiselt häiritud tasakaalu – ei saa taandada üksnes kvootide kasutamisele; rõhutab, et sellise toimimisviisi vorme võib praktikas olla väga erinevaid, näiteks töölevõtuintervjuule pääsemise tagatis, eelisjuurdepääs töökohti puudutavale teabele valdkondades, kus teatavad elanikkonnarühmad on alaesindatud, eelistatud teabe andmine teatavatele rühmadele tööpakkumiste kohta või üksnes kvalifikatsiooni asemel ametialase kogemuse arvestamine;

36. on seisukohal, et andmete kogumine vähemuste ja halvemas olukorras rühmade kohta on oluline, nagu on rõhutatud Rassismi ja Ksenofoobia Euroopa Järelevalvekeskuse ning põhiõiguste ameti aruannetes; kutsub liikmesriike üles avaldama üksikasjalikku statistikat rassistlike kuritegude kohta ning arendama kuritegude ja/või kuriteo ohvrite alaseid uuringuid, mis võimaldaksid koguda arvulisi ja võrreldavaid andmeid rassistlike kuritegude ohvrite kohta;

[1] (11522/2007 - C6-0246/2007 - 2001/0270(CNS))
[2] A6-0444/2007

Vähemused

37. märgib, et ELi hiljutiste laienemistega lisandus senises 15 liikmega ELis elanud umbes viiekümnele rahvusvähemusele ligikaudu sada uut vähemusrühma, ning rõhutab, et sisserändajate, põgenike ja kolmandatest riikidest pärit alaliste elanike madala osakaalu ning põlisrahvastest vähemuste (nn traditsiooniliste rühmade) suurema nähtavuse tõttu Kesk- ja Ida-Euroopa liikmesriikides on viimastes rände- ja integratsioonipoliitika vähemuste poliitikast eraldatud;

38. rõhutab, et ühenduse poliitikas puudub rahvusvähemuste õiguste ühine kriteerium, samuti puudub ELi ühine määratlus rahvusvähemusse kuulumise kohta; soovitab kehtestada sellise määratluse Euroopa tasandil Euroopa Nõukogu 1998. aasta soovituse nr 1201 alusel;

39. on arvamusel, et kodakondsuseta isikud, kes elavad alaliselt liikmesriikides, on Euroopa Liidus ainulaadses olukorras, kus teatavad liikmesriigid esitavad neile põhjendamatuid või tingimata mittevajalikke nõudmisi, millega kaasneb nende diskrimineerimine enamusrühma kuuluvate kodanikega võrreldes; nõuab, et kõik asjaomased liikmesriigid ratifitseeriksid kodakondsuseta isikute seisundi ja kodakondsusetuse vähendamise ÜRO konventsioonid (1954, 1951); nõuab, et 1990ndatel aastatel iseseisvunud või iseseisvuse taastanud liikmesriigid kohtleksid kõiki enne seda nende territooriumil alaliselt elanud isikuid samamoodi oma enamusrühmadega, ning kutsub neid üles süstemaatiliselt rakendama rahvusvaheliste organisatsioonide soovitustel põhinevaid õiglasi lahendusi diskrimineerivate tavade ohvriks olevate isikute probleemidele;

Romid

40. on seisukohal, et romide kogukond vajab erilist kaitset, kuna pärast liidu laienemist on see üks suuremaid vähemusrühmi ELis; rõhutab, et romid on ajalooliselt tõrjutud ja nende võimalused teatavates olulisteks valdkondades on takistatud diskrimineerimise ja tõrjutuse tõttu, mis muutunud üha teravamaks;

41. on seisukohal, et romi kogukondade sotsiaalne tõrjutus ja diskrimineerimine on tõendatud fakt, vaatamata õiguslikele, poliitilistele ja rahalistele vahenditele, mis sellega võitlemiseks Euroopa tasandil on kasutusele võetud; märgib, et Euroopa Liidu ja liikmesriikide hajutatud ja koordineerimata abinõudega ei ole seni suudetud romide olukorda struktuuriliselt ja püsivalt parandada, eelkõige sellistes olulistes valdkondades nagu hariduse, eluaseme ja tööhõive kättesaadavus, ning seda läbikukkumist on ka avalikult tunnistatud;

42. taunib asjaolu, et puudub spetsiaalselt romide diskrimineerimise vastu suunatud ELi üldine ja integreeritud poliitika romide jaoks prioriteetsetele probleemidele lahenduste leidmiseks, nagu see toimub mitmete inimõiguste austamise järelevalvemehhanismide puhul, sealhulgas ühinemiseelse hindamise kaudu, mida viib läbi komisjon, ning Euroopa Inimõiguste Kohtu otsuste ja põhiõiguste ameti aruannete kaudu; kinnitab, et tegemist on ühe suurema ja keerukama küsimusega inimõiguste valdkonnas, mille lahendamine on liidu kollektiivne ülesanne ning millega tuleb otsustavalt tegeleda;

43. rõhutab, et on vaja üldist lähenemiviisi mittediskrimineerimisele, mis põhineks inimõigustel ja milles kajastuks romide diskrimineerimise Euroopa mõõde; on arvamusel,

et Euroopa Liidu raamstrateegia romide kaasamiseks peaks olema suunatud järgmiste probleemide lahendamisele:

- romide segregatsioon eluasemega kindlustamisel ning tõrjutus tööhõives ja hariduses;
- romide õiguste piiramine avalike asutuste poolt ja nende poliitiline alaesindatus;
- suuresti ebapiisavad tagatised rassilise diskrimineerimise vastu kohalikul tasandil ja liiga vähe asjakohaseid integratsiooniprogramme; diskrimineerimine tervishoius, sealhulgas sundsteriliseerimine, ning piisava teabe puudumine pereplaneerimise ja rasestumisvastaste vahendite kohta;
- politseipoolne diskrimineerimine, eriti (tahtlike) tulistamiste, tulekahjude, peksmiste või muu vägivalla korral, mille puhul ei viida läbi erapooletuid uurimist ega jälitust; rassilise profiili koostamine – sealhulgas digitaalsete sõrmejälgede võtmise ja muul viisil andmete kogumise teel – ning politsei laialdamine otsustusõigus, mis toob kaasa kuritarvitusi, millele ei järgne distsiplinaarseid tagajärgi; koolitus- ja teadlikkuse tõstmise programmid politseipoolse mittediskrimineerimise kohta, mis praktiliselt puuduvad;

Võrdsed võimalused

44. kutsub liikmesriike üles austama, kaitsma ja rakendama õigusi, mis on sätestatud ÜRO konventsioonis naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise kohta, ning nõuab, et asjaomased liikmesriigid loobuksid oma reservatsioonidest ja ratifitseeriksid konventsiooni vabatahtliku protokolli[1];

45. nõuab, et erilist tähelepanu pööratakse rahvusvähemuste hulka kuuluvate ja sisserändajatest naiste olukorrale, kuna nende marginaliseerumist suurendab mitmekordne diskrimineerimine nii väljastpoolt nende kogukonda kui ka nende kogukonnas; soovitab võtta vastu riiklikud integreeritud tegevuskavad, et võidelda tulemuslikult mitmekordse diskrimineerimisega, eelkõige juhul, kui ühes liikmesriigis tegeleb diskrimineerimise probleemidega mitu eri asutust;

46. rõhutab, et tuleb tunnistada, et eksisteerib vägivald, eriti koduvägivald, mille all naised kannatavad oma soo tõttu, ja sellega võidelda nii Euroopa kui ka riigi tasandil, sest tegemist on naiste õiguste levinud rikkumisega, mida sageli alahinnatakse, ning palub liikmesriikidel võtta asjakohaseid ja tõhusaid meetmeid, et tagada naistele vägivallavaba elu, võttes arvesse ÜRO deklaratsiooni naistevastase vägivalla likvideerimise kohta[2]: palub komisjonil esitada õigusakti ettepaneku, mille eesmärk on võideldada naistevastase vägivallaga ja kaitsta selle ohvreid;

47. rõhutab, et tuleb parandada avalikkuse teadlikkust soojätkamis- ja seksuaalhügieeniga seotud õigustest, ning kutsub liikmesriike üles korraldama asjakohast seksuaalharidust, teavet ja konfientsiaalseid nõustamisteenuseid ning lihtsustama

[1] Naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimist käsitleva konventsiooni vabatahtlik protokoll, vastu võetud 15. oktoobril 1999.
[2] ÜRO deklaratsioon naistevastase vägivalla likvideerimise kohta, vastu võetud 20. detsembril 1993.

rasestumisvastaste vahendite kättesaadavust, et vältida soovimatuid rasedusi ning ebaseaduslikke ja ohtlikke aborte;

48. rõhutab, et kuigi naiste tööhõives on tehtud edusamme, on vaatamata nende kõrgele haridustasemele nende töötasu võrdväärse töö eest madalam kui meestel, neid töötab vähem otsuste tegemisega seotud ametikohtadel ning tööandjaid suhtuvad nendesse kahtlusega raseduse ja emadusega seotud põhjustel;

49. palub liikmesriikidel ja sotsiaalpartneritel võtta vajalikke meetmeid, et võidelda seksuaalse ja moraalse ahistamisega töökohal;

50. rõhutab, et naisi tuleb nende ametialases karjääris toetada; nõuab, et komisjon ja liikmesriigid arendaksid ühtaegu nii jagatud vanemapuhkust kui ka isaduspuhkust ning muudaksid vastastikuseks sünnituspuhkuse ja lapsehoolduspuhkuse toetuste kulud, et naised ei oleks enam kulukam tööjõud kui mehed;

51. palub liikmesriikidel võidelda koos sotsiaalpartneritega lapseootel naiste diskrimineerimisega tööturul ja kasutada kõiki võimalikke abinõusid, et tagada emade kõrgel tasemel kaitse; palub komisjonil hinnata üksikasjalikumalt antud valdkonna siseriiklike sätete kooskõla ühenduse õigusega ning esitada vajaduse korral ettepanekud ühenduse õigusaktide läbivaatamiseks;

52. juhib tähelepanu (peamiselt põllumajanduses tegutsevate) füüsilisest isikust ettevõtjate (peamiselt naistest koosnevate) partnerluste suurele arvule, mille õiguslik staatus on mitmetes liikmesriikides ebakindel, mis võib tuua kaasa rahalisi ja spetsiifilisi õiguslikke probleeme seoses sünnitus- ja lapsehoolduspuhkuse ning haiguspuhkuse kasutamisega, pensioniõiguste kogumisega ning sotsiaalkindlustuse kättesaadavusega, samuti seoses lahutusega;

53. rõhutab vajadust tagada, et Euroopa Liidu territooriumile sisenevad kolmandate riikide kodanikud oleksid teadlikud vastuvõtjariigis kehtivatest seadustest ja sotsiaalsetest kokkulepetest soolise võrdõiguslikkuse valdkonnas, et vältida õigus- ja sotsiaalse keskkonna mittetundmisest tulenevat diskrimineerimist;

54. nõuab, et liikmesriigid ei aktsepteeriks tavade, traditsioonide või muude religioossete põhjenduste toomist ettekäändena, et õigustada naistevastase vägivalla mis tahes vorme, ega võtaks vastu poliitikat, mis võiks seada nende elu ohtu;

Seksuaalne sättumus

55. on seisukohal, et poliitikute või usutegelaste diskrimineerivad märkused homoseksuaalide suunas õhutavad vihkamist ja vägivalda, ning nõuab, et asjaomased juhtivad organid mõistaksid selle hukka;

56. tervitab põhiõiguste ameti esimese teemakohase aruande avaldamist, mis on koostatud parlamendi taotlusel ning käsitleb homofoobiat ja diskrimineerimist seksuaalse sättumuse alusel liikmesriikides;

57. tuletab kõikidele liikmesriikidele meelde, et kooskõlas Euroopa Inimõiguste Kohtu otsustega tuleb tagada kogunemisvabadus ka siis, kui inimeste arvamused, kes seda

õigust kasutavad, on vastuolus enamuse arvamusega, ning seetõttu rikub paraadide diskrimineeriv keelustamine, samuti nendes osalejatele asjakohase kaitse tagamise kohustuse mittetäitmine Euroopa Inimõiguste Kohtu poolt tagatud põhimõtteid;

58. nõuab, et komisjon esitaks ettepanekud, mille eesmärk on tagada kohaldavad vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamine liikmesriikides homoseksuaalsete paaride puhul, sõltumata sellest, kas nad on abielus või registreeritud partnerlussuhtes, eelkõige juhul, kui nad kasutavad ELi õigusest tulenevat vaba liikumise õigust;

59. palub komisjonil alustada uuringut transseksuaalide olukorra kohta liikmesriikides ja kandidaatriikides, eelkõige seoses ahistamise ja vägivalla ohuga;

Ksenofoobia

60. nõuab, et nõukogu ja komisjon, samuti liikmesriikide kohaliku, piirkondliku ja riigi tasandi valitsusasutused kooskõlastaksid oma meetmeid võitluseks antisemitismiga ning vähemuste, sealhulgas romide ja liikmesriikides elavate kolmandate riikide kodanike vastu suunatud rünnakutega, et tagada sallivuse ja mittediskrimineerimise põhimõtete austamine ning edendada ühiskondlikku, majanduslikku ja poliitilist integratsiooni;

61. nõuab, et liikmesriigid võitleksid otsustavalt kõikide vihailmingutega, mida esineb rassistlikes meediakanalites ja artiklites, mis propageerivad sallimatust, samuti romide, siserändajate, välismaalaste ja muude vähemusrühmade vastasel vihal põhinevate kuritegudena, muusikakollektiivide tegevuses ja neonatslikel kontsertidel, mis sageli toimuvad avalikult ilma ühegi tagajärjeta;

Eakad ja puudega inimesed

62. palub sotsiaalpartneritel teha jõupingutusi, et kaotada diskrimineerimine puude või vanuse alusel ning parandada otsustavalt eakate ja puudega inimeste juurdepääsu tööturule ning koolitusprogrammidele;

63. on seisukohal, et tuleb tagada kõrgetasemelise ravi ja hoolduse kättesaadavus kõikidele, kes vajavad geriaatrilist ravi või ravi haiguse või invaliidsuse korral;

Relvajõud

64. tuletab meelde, et põhiõigused ei lõpe kasarmu uksel ning kehtivad täiel määral ka vormikandjate, s.t relvajõudude isikkoosseisu suhtes;

65. soovitab kõikidel ELi liikmesriikidel tagada oma sõjaväelastele õigus moodustada kutseühendusi, nendega ühineda ja nende tegevuses aktiivselt osaleda ning pidada kollektiivläbirääkimisi oma sotsiaalsete huvide kaitsmiseks;

66. kutsub liikmesriike üles andma oma teenistuses olevatele sõjaväelastele õigus kandideerida valimistel ja ühineda demokraatlike poliitiliste erakondadega;

67. soovitab liikmesriikidel luua sõltumatu tsiviilinstitutsiooni – ombudsmani, kelle peamine ülesanne oleks tagada põhiõiguste austamine relvajõudes;

Migrandid ja pagulased

Juurdepääs kaitsele

68. on šokeeritud nende inimeste traagilisest saatusest, kes hukkuvad katsel jõuda Euroopa Liidu territooriumile, kuna seadusliku rände võimalused jõuda kolmandatest riikidest Euroopa Liitu on peaaegu olematud, mille tulemusena migrandid satuvad ülevedajate või inimkaubitsejate kätte ja/või riskeerivad Euroopasse jõudmiseks oma eluga, mille tõttu hukkub igal aastal tuhandeid inimesi;

69. nõuab, et komisjon ja liikmesriigid seaksid sisse realistliku ja pikaajalise rändepoliitika ning leebemad eeskirjad varjupaigataotlejatele, selle asemel et suunata kõik pingutused ebaseadusliku rände tõkestamisele, kasutades selleks järjest rohkem erinevaid piirikontrollimeetmeid, mille eesmärk on kehtestada praegu puuduvad vajalikud mehhanismid võimalike varjupaigataotlejate kindlakstegemiseks Euroopa Liidu piiridel, sest nende mehhanismide puudumine kujutab endast 1951. aasta pagulasseisundi konventsioonis sätestatud mitteväljasaatmise põhimõtte rikkumist.

70. nõuab, et nõukogu selgitaks Euroopa Liidu liikmesriikide välispiiril tehtava operatiivkoostöö juhtimise Euroopa agentuuri (FRONTEX) ja liikmesriikide rolli olukorras, kus puudub selgus ja läbipaistvus FRONTEXi koordinatsioonifunktsiooni ulatuse ja operatsioonide läbiviimise viisi osas, et tagada inimõiguste austamine piirikontrollis; on seisukohal, et FRONTEXi volitusi tuleb kiiresti muuta, et lisada nende hulka ka päästetööd merel;

71. nõuab, et nõukogu ja komisjon volitaksid FRONTEXit tegema struktuurset koostööd ÜRO pagulaste ülemvoliniku bürooga (UNHCR), et hõlbustada operatsioone, milles arvestatakse inimõigustega;

72. tunneb muret, et piirikontrolli kaugenemine ELi geograafilistest piiridest muudab väga raskeks kontrolli juhul, kui pagulasseisundit taotlevad või rahvusvahelist kaitset vajavad isikud võtavad kontakti kolmandate riikide ametiasutustega;

73. palub Euroopa tasandil ühtlustada pagulasseisundi tunnustamise kriteeriumid, mis võimaldaksid võrdsustada pagulasseisundi tunnustamise määra liikmesriikides; märgib, et praegune süsteem tekitab tegelikult nn varjupaigaloterii, millest annavad tunnistust sarnastesse rühmadesse kuuluvate ja varjupaika taotlevate pagulaste seisundi tunnustamise täiesti erinevad määrad eri liikmesriikides; rõhutab, et need kriteeriumid peavad põhinema kõrgematel normidel ja mitte kõige madalamatel, sest varjupaigataotlejate vastuvõtmise ja kaitsmise suutlikkus on üks Euroopa ühiskonna iseloomulikest tunnustest;

Dublini süsteemi kohandamine

74. tunneb muret mitmete liikmesriikide tava pärast, kes nn Dublini süsteemi alusel üleantavate suhtes rakendatava menetluse piirangute tõttu lükkavad tagasi varjupaigataotlused, mis on esitatud taotlejate kohaloleku puudumisel, või loevad taotluse

varjupaigataotleja puudumise tõttu tühistatuks, mille tulemusena paljudel taotlejatel kaob võimalus esitada varjupaiga taotlemise põhjendusi või üldse taotlust esitada;

75. mõistab samuti hukka asjaolu, et mõned liikmesriigid kasutavad süstemaatiliselt varjupaigataotlejate kinnipidamist nende üleandmiseni taotluse läbivaatamise eest vastutavale riigile; on seisukohal, et kõnealuseid isikuid ei tohiks kinni pidada;

Vastuvõtmine

76. nõuab, et kõik liikmesriigid rakendaksid Dublini süsteemi alusel üleantavate suhtes vastuvõtudirektiivi võrdselt ning hõlmaksid sellesse ka direktiivi kohaldamisalast välja jäävad tsoonid, nagu kinnipidamiskeskused ja transiidipiirkonnad; rõhutab, et kohased vastuvõtutingimused on õiglase ja tõhusa varjupaigataotlemismenetluse toimimiseks hädavajalikud ning vastuvõtul tuleb tagada iga isiku heaolu ja väärikus;

77. palub liikmesriikidel korraldada vastuvõtu materiaalne külg nii, et sellega oleks tagatud kõigile varjupaigataotlejatele nende tervise ja toimetuleku jaoks piisav elatustase;

78. nõuab, et komisjon jätkaks jõuliselt vastuvõtudirektiivi ülevõtmise hindamist, sest mitmetes liikmesriikides ei ole seda üle võetud või on võetud üle osaliselt, mille tõttu on tekkinud olukord, kus direktiiviga sätestatud miinimumnorme ei rakendata;

79. tuletab meelde, et migrandid, kes ei esita varjupaigataotlust, tuleb samuti asjakohastes ja sobivates rajatistes vastu võttu, kus neile tutvustatakse tõlgi ja erikoolituse saanud kultuurivahendajate abiga nende õigusi ja vastuvõtva riigi õiguse alusel pakutavaid võimalusi, ühenduse õigust ja rahvusvahelisi konventsioone; rõhutab, et vastuvõtukeskused ei tohi olla kinnipidamiskohad;

80. nõuab, et erilist tähelepanu pööratks pagulastest, varjupaigataotlejatest ja migrantidest laste ning varjupaigataotlejate, pagulaste või dokumentideta vanemate laste olukorrale, et tagada, et iga laps saab kasutada oma õigusi, mis on sätestatud ÜRO lapse õiguste konventsioonis ning mille hulka kuulub mittediskrimineerimise õigus, mida tuleb eelkõige rakendada kõikides lapse huvides võetavates meetmetes; mõistab hukka kahese haridussüsteemi arendamise teatud liikmesriikides ning kodanike ja mittekodanike laste erineva kohtlemise ja abistamise; mõistab hukka olukorra, mille puhul sisserändega seotud õigusaktide rakendamist peetakse tähtsamaks kui laste kaitse tagamist käsitlevaid sätteid;

81. nõuab eritähelepanu pööramist saatjata ja vanematest lahutatud alaealistele, kes saabuvad ELi territooriumile ebaseadusliku rändega, ning rõhutab, et liikmesriikidel on kohustus neid abistada ja nad erikaitse alla võtta; nõuab, et kõik kohalikud, piirkondlikud ja riiklikud ametiasutused ning ELi institutsioonid teeksid pidevat koostööd, et kaitsta neid lapsi igasuguse vägivalla ja ekspluateerimise eest, tagada neile viivitamata juhendaja, anda neile õigusabi, otsida nende perekondi ja parandada nende vastuvõtutingimusi, leides neile sobiva elamiskoha, hõlbustades nende juurdepääsu tervishoiu-, haridus- ja koolitusteenustele, eelkõige aidates neil õppida vastuvõtva riigi keelt, omandada kutset ja täielikult integreerida koolisüsteemi;

82. tuletab meelde, et laste kinnipidamist haldusõiguse alusel ei tohiks olemas olla ning et perega koos olevaid lapsi ei tohiks kinni pidada, välja arvatud väga äärmuslikel

asjaoludel, tehes seda võimalikult piiratud ajaks ja ainult siis, kui kinnipidamine toimub ÜRO lapse õiguste konventsiooni artikli 3 ja artikli 37 lõike b alusel nende huvides;

Integratsioon

83. nõuab kolmandate riikide kodanike suhtes rakendatava siseriikliku integratsioonipoliitika ja ELi selle valdkonna algatuste paremat kooskõlastamist; rõhutab, et Euroopa raamistiku ühised põhimõtted peavad tagama, et integratsioonipoliitika sisaldab mittediskrimineerimise poliitikat või ulatub sellest kaugemale ning seda laiendatakse muudele valdkondadele, näiteks tööhõivele ja haridusele;

84. kutsub üles arendama integratsiooniprogramme, mille eesmärk on ära hoida võimalikke pingeid ühendusesiseste migrantide ja põliste kogukondade vahel seoses laienemisjärgse rändega;

85. on seisukohal, et sisserändajatest vähemustega seotud kõige pakilisem vajadus on nende võimalikult kiire integreerimine selle riigi ühiskonda, kus nad asuvad, tagades samas, et integreerumine on vastastikune; on seisukohal, et sama tähtis on tunnustada iga liikmesriigis sündinud või seal elava isiku õigust kodanikustaatusega seotud tsiviilõigustele ka siis, kui see isik ei saa või ei soovi kodakondsust naturalisatsiooni korras;

86. tunneb muret, et tõhusa integratsioonipoliitika puudumine põhjustab sadade tuhandete mittekodanike ja kodakondsuseta isikute tõrjutust kutsealasest, sotsiaalsest ja poliitilisest elust;

Tagasisaatmine

87. tunneb tõsist muret nende varjupaigataotlejate üha ebakindlama olukorra pärast, kelle taotlus on Euroopas tagasi lükatud halduslike ebatõhususe tõttu, liiga pikkade varjupaigamenetluste pärast, ennetähtaegse või läbi ebakindlate riikide tagasisaatmise pärast, järjest sageneva kinnipidamise pärast enne tagasisaatmist, riskirühma kuuluvate isikute ebakohase tagasisaatmise pärast, sotsiaaltoetuse vähendamise pärast, sundimaks inimesi tagasi pöörduma, ning ebapiisavate tagasisaatmismenetluste pärast;

88. rõhutab, et isikuid ei tohiks tagasi saata enne, kui nende taotlust on õiglaselt ja põhjalikult uuritud; leiab, et kui nende tagasisaatmine on päritoluriigis inimõiguste austamise osas valitseva kriitilise olukorra tõttu võimatu või ebahumaanne, siis peaksid vastavad isikud saama elamisloa, mis võimaldab neil jääda seaduslikult elukohariiki;

89. rõhutab, et liikmesriikidel on kohustus kontrollida päritoluriiki tagasisaadetud isikute elamis- ja integratsioonitingimusi ning võtta meetmeid, et need isikud saaksid kohast abi; on seisukohal, et sama hädavajalik on seada sisse järelevalve transiidiriiki tagasi saadetud migrantide olukorra üle;

Kinnipidamine ja tagasivõtmise kokkulepped

90. tunneb muret, et juba mitmeid aastaid on välismaalaste kinnipidamiskeskuste arv liikmesriikides ja nende piiridel suurenenud; nõuab paljude kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni poolt koostatud raportite põhjal, milles märgitakse sagedasi inimõiguste rikkumisi, järgmiste meetmete võtmist:

    - tagada migrantide ja varjupaigataotlejate põhiõiguste kaitsele spetsialiseerunud valitsusväliste organisatsioonide juurdepääs nii, et nende kohalolek kinnipidamiskeskustes oleks sätestatud õigusaktides ega oleks lihtsalt hea tahte väljendus;

    - luua Euroopa tasandil sõltumatu kontrolliasutus, kes vastutab inimõigustega seotud järelevalve eest kinnipidamiskeskustes;

    - nõuda, et amet koostaks iga-aastase aruande, milles analüüsitakse isikute olukorda, kes on paigutatud kinnipidamiskeskustesse, mis asuvad liikmesriikide vastutusalas nende piiride sees või väljaspool, ning esitaks selle Euroopa Parlamendile;

91. tunneb muret, et alates 2002. aastast on tagasivõtmise sätted lisatud enamikku ELi ja kolmandate riikide vahelistesse kahepoolestesse lepingutesse, sealhulgas kaubanduslepingutesse, mille tõttu toimub Euroopa Liidu rändepoliitika järjest suurem hajutamine, mida iseloomustab ebapiisav parlamendi järelevalve nii Euroopa kui liikmesriikide tasandil; nõuab seetõttu, et komisjon ja nõukogu lõpetaksid sellise tava ning et kui need sätted ikkagi lisatakse, siis teavitatakse Euroopa Parlamenti sellest varakult lepingu läbirääkimiste käigus ning talle antakse korrapäraselt aru nende sätete alusel EList väljasaadetud isikute arvu kohta;

Sõnavabadus

92. kaitseb sõnavabadust kui üht ELi põhiõigust; on seisukohal, et sõnavabadus peab eksisteerima õigusaktides sätestatud piirides, sellega kaasneb isiklik vastutus ning see põhineb teiste inimeste õiguste ja tunnete austamisel; tõdeb, et nende kahe nõude vaheline tasakaal peab olema pidevalt demokraatliku arutelu objektiks;

93. tunneb heameelt üldiselt rahuldava ajakirjandusvabaduse olukorra pärast liikmesriikides, sest kakskümmend viis nendest on Piirideta Ajakirjanike 2007. aasta ülemaailmses ajakirjandusvabaduse pingereas viiekümne esimese hulgas ning Bulgaaria ja Poola on vastavalt 51. ja 56. kohal;

94. nõuab, et liikmesriigid, kes viimastel aastatel on kasutanud oma õigusasutusi, et rikkuda ajakirjanike õigust varjata oma teabeallikaid, muudaksid oma õigusakte ja tavasid vastavalt Euroopa Inimõiguste Kohtu 27. märtsi 1996. aasta otsusele ja Euroopa Nõukogu ministrite komitee soovitusele ajakirjanike õiguse kohta mitte avaldada oma teabeallikaid[1], kuna selle õiguse rikkumine on praegu ELis kõige suurem oht ajakirjanike sõnavabadusele ning viimastel aastatel ei ole seda olukorda oluliselt parandatud;

[1] (soovitus R (2000 7)

95. peab ajakirjanduse sõnavabadust ja sõltumatust üldisteks õigusteks, mida ei tohi ohustada ükski isik ega rühm, kes tunneb end öeldu või kirjutatu tõttu rünnatuna; rõhutab samas, et valeteabe või laimu puhul peab õigus hüvitisele olema tagatud kohtu kaudu vastavalt kehtivatele õigusaktidele;

96. on arvamusel, et ajakirjandusvabadust tuleb alati kasutada seaduslikes raamides, kuid tunneb samal ajal muret, et viimastel aastatel on esinenud paljudes liikmesriikides suundumus keelata avalikud arutelud teatud teemadel kas ametliku tsensuuri või ajakirjanduse enesetsensuuri abil;

Lapse õigused

Vägivald, vaesus ja töö

97. mõistab hukka kõik lastevastase vägivalla vormid ning peab eriti vajalikuks võidelda liikmesriikides esinevate sagedasemate vägivallavormide vastu, s.t seksuaalse kuritarvitamise, perevägivalla, kehalise karistamise vastu koolides ning erinevate kuritarvitamise vormide vastu institutsioonides; nõuab, et kehtestataks kindlad, usaldusväärsed ja juurdepääsetavad mehhanismid, mis võimaldavad lastel kõikides liikmesriikides vägivallast teatada, ning et need mehhanismid tehtaks teatavaks laiale avalikkusele;

98. nõuab, et liikmesriigid võtaksid otsustavaid meetmeid, et keelustada erinevad laste ekspluateerimise vormid, sealhulgas ekspluateerimine prostitutsiooni, uimastite salakaubanduse, taskuvarguste ja kerjamise eesmärgil ning kõik muud ekspluateerimise vormid;

99. nõuab, et kolmteist liikmesriiki, kus veel ei ole sellealaseid õigusakte, keelustaksid täielikult kehalise karistamise, mis on vastavuses ÜRO uuringuga lastevastase vägivalla kohta, kus kehalist karistamist iseloomustatakse kui praegu kõige levinumat lastevastase vägivalla vormi;

100. rõhutab vajadust tagada, et kõikides Euroopa ja riigi tasandi poliitikavaldkondades võetaks arvesse laste töö kõikide vormide kaotamist; leiab, et täisajaga õppimine on probleemi parim lahendus, et ühtaegu vältida sellist kuritarvitamist ja samas leida väljapääs kirjaoskamatuse ja vaesuse nõiaringist;

101. märgib, et teatavates liikmesriikides kasutatakse lapsi linna- ja maapiirkondades kõige halvema töö tegemiseks, ning nõuab, et need liikmesriigid tegeleksid selle probleemiga, rakendades jõuliselt oma siseriiklikku õigust ning korraldades riiklikke hariduskampaaniaid, mis on suunatud nii vanematele kui ka lastele;

102. tuletab meelde, et peaaegu 20 % lastest ELis elavad vaesuspiirist allpool ning et kõige suuremasse riskirühma nende hulgas kuuluvad ühe vanemaga pered ja/või välismaal sündinud vanematega pered; nõuab seetõttu laste vajadustele keskenduvate kohaste abimeetmete võtmist, mille hulka kuuluvad perede toetamise meetmed, ning nõuab, et

liikmesriigid, eriti need, kus vaesuse määr on kõrgeim, võtaksid vastu ambitsioonikad ja teostatavad eesmärgid laste vaesuse vähendamiseks;

103. nõuab, et komisjon püüaks liita eelkõige laste vaesust, noorte tööpuudust ja vähemuste sotsiaalset kaasamist puudutavad eri strateegiad kõikidesse asjakohastesse arengustrateegiatesse, sealhulgas vaesuse vähendamise strateegiadokumentidesse ja näidisprogrammidesse;

Diskrimineerimine

104. nõuab, et komisjon ja liikmesriigid osutaksid eritähelepanu laste diskrimineerimise eri vormidele, mis sageli toimub mitmekordselt ning mille all eriti kannatavad rahvusvähemustesse kuuluvad ja migrantide tänavalapsed, kuid ka puudega lapsed ning mille tulemuseks on juurdepääsu puudumine haridusele ja tervishoiule;

105. nõuab, et romi laste suhtes, eelkõige (kuid mitte ainult) nendes liikmesriikides, kus romid on oluline rahvusvähemus, rakendataks erimeetmeid, et lõpetada diskrimineerimine, segregatsioon, sotsiaalne ja haridusalane tõrjutus, mille all nad kannatavad; nõuab, et liikmesriigid teeksid eelkõige pingutusi, et kaotada romi laste üleesindatus – mis on täiesti õigustamatu – vaimse puudega laste kasvatusasutustes, korraldaksid kooliskäimist edendavaid kampaaniaid ning võitleksid isikut tõendava tunnistuse mitteomamise nähtuse vastu, mida esineb paljude romi laste puhul;

106. nõuab tungivalt, et liikmesriigid kaotaksid igasugused piirangud, mis puudutavad vanemate õigust suhelda oma lastega ja mis on kehtestatud lähtuvalt rahvusest, eelkõige seoses valikuga rääkida mingit teist keelt kui vastuvõtva riigi ametlik keel, kuna selline tava on asjassepuutuva lapse huvidele kahjulik ning sellega diskrimineeritakse vanemaid ja lapsi keele põhjal;

Õiglus noortele

107. on seisukohal, et alaealiste õigusrikkujate kinnipidamine peaks olema vaid viimane võimalus ja seda tuleks rakendada võimalikult piiratud ajavahemiku jooksul, ning nõuab seetõttu, et alaealiste suhtes nähtaks ette muud alternatiivid vangistuse asemel; nõuab, et oleksid tagatud ümberõppemeetmed, näiteks töötamine kogukonna heaks, et tagada nende isikute sotsiaalne ja kutsealane taasintegreerumine;

108. märgib, et kriminaalvastutuse iga ei ole kõikides liikmesriikides sama, ning tunneb muret, et teatavates liikmesriikides võetakse alaealisi regulaarselt vastutusele täiskasvanute kohtusüsteemis ning mõnes teises liikmesriigis on alaealiste erikohtud suletud; nõuab, et liikmesriigid ühtlustaksid oma kohtusüsteemid, nii et ühegi lapse üle ei mõistetaks kohut samamoodi nagu täiskasvanu üle;

109. nõuab, et kõik liikmesriigid tagaksid laste tõhusa ja sõltumatu esindamise kõikides neid puudutavates kohtulikes ja kohtulikku laadi menetlustes, kus neile on määratud seaduslik eestkostja, juhul kui pereliige ei saa nende nimel esineda; rõhutab, et ametiasutused

peavad kõiki lapsi, sealhulgas õigusasutuste poolt kasvatusasutustesse paigutatud lapsi, teavitama olemasolevatest kaebuse esitamise mehhanismidest;

Lapse abistamine

110. nõuab, et liikmesriigid tagaksid lapse õiguse perekonnale ning leiaksid seetõttu tõhusad lahendused laste mahajätmise vältimiseks; nõuab, et liikmesriigid loobuksid suurte kasvatusasutuste poliitikast ning pigem reformiksid, arendaksid ja tugevdaksid pere- ja kogukonnapõhiseid tõhusaid ja alternatiivseid haridusstruktuure; nõuab, et komisjon töötaks välja seda valdkonda puudutava rahvusvahelise ja ELi poliitika määratluse ja esitaks selle vastuvõtmise kohta ettepaneku;

111. nõuab, et liikmesriigid võtaksid vajalikke meetmeid, et tagada kvaliteetsed laste vastuvõtustruktuurid, kaasa arvatud kutseõppe jätkamise võimalused ning head töötingimused ja mõistlik palk neile, kes kutsealaselt tegelevad lastega; rõhutab, et need struktuurid ja nende personal on tugev alus laste tulevikule ning nendest on kasu ka vanematel, eelkõige nendel, kelle töökoormus on väga suur, või ühe vanemaga peredel, samuti pakuvad nad alternatiivi lastele, kelle pere on puudulik või olematu;

112. märgib, et järelevalve laste üle vastavalt vanusele lasteasutuste poolt (lasteaed, kool) on üks kõige paremaid meetmed pere- ja tööelu ühitamise probleemi lahendamiseks ning lapse arengu, talle võrdsete võimaluste ja ühiskonda sulandumise tagamiseks juba varakult;

Osalemine

113. tuletab meelde, et lastel on õigus väljendada oma arvamust vastavalt vanusele ja küpsusastmele ning neile tuleb anda võimalus osaleda lasterühmades või -ühendustes, et neil oleks võimalus kohata teisi lapsi ja end seal väljendada; nõuab seetõttu, et liikmesriigid ja kohalikud asutused ergutaksid projekte, mille eesmärk on anda lastele võimalus end sel viisil väljendada, tehes seda kohalike lastenõukogude või -parlamentide kaudu, tagades, et kaasatakse kõige enam tõrjutud lapsed ning et laste hulgas levitatakse laialt teavet selliste tegevuste sisu kohta;

114. tunneb heameelt, et komisjon on algatanud foorumi, kus kogunevad ELi institutsioonide ning riiklike ja rahvusvaheliste organisatsioonide esindajad, kes tegutsevad lapse õiguste valdkonnas; on seisukohal, et laste osalemine peaks olema üks foorumi põhieesmärke, ning kutsub seetõttu komisjoni üles tagama laste osalemine foorumi tegevuse kõigis etappides;

115. on seisukohal, et teavet lapse õiguste kohta tuleb lastele levitada nii, et see oleks kättesaadav, kasutades selleks sobivaid vahendeid; nõuab, et komisjon töötaks välja tõhusad teabevahendid, millega parandatakse laste teadmisi oma õiguste kohta, laste olukorra kohta liikmesriikides ja ELi tegevuse kohta selles valdkonnas;

Sotsiaalsed õigused

116. on seisukohal, et vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu ei saa võidelda, kui kõigile ei tagata majanduslikke ja sotsiaalseid õigusi; kiidab sellega seoses heaks otsuse nimetada 2010. aasta vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemise Euroopa aastaks; nõuab, et komisjon ja liikmesriigid lepiksid kokku ja järgiksid sellega seoses ambitsioonikaid eesmärke;

117. rõhutab, et on olemas jagamatute ja omavahel seotud põhiõiguste kogum, mis peab olema tagatud kõigile inimestele;

118. nõuab, et liikmesriigid, kes ei ole veel ratifitseerinud Euroopa Nõukogu poolt muudetud Euroopa sotsiaalhartat, teeksid seda viivitamata;

Vaesus

119. rõhutab, et „aktiivse kaasamise" poliitikas on üha tähtsam pöörata tähelepanu tööturul kõige enam tõrjutud isikutele;

120. loodab, et sotsiaalmõõde integreeritakse tõhusalt ELi kõikidesse poliitikavaldkondadesse;

121. pooldab sotsiaalse ja kestva arengu mudelit, mis põhineb sotsiaalsete õiguste järgimisel ja näeb ette suuremat sotsiaalset ühtekuuluvust;

122. nõuab, et Euroopa tasandil rakendataks vahendid, mille eesmärk on kehtestada kõrged sotsiaalnormid, et tagada kõigile sissetulekute mõistlik tase ja kõrgekvaliteedilised üldhuviteenused;

123. on seisukohal, et üldine juurdepääs üldhuviteenustele on oluline sotsiaalne õigus;

124. tuletab meelde, et võitlus vaesuse vastu peab toimuma koos kõige vaesemate elanikkonnakihtidega, keda see kõige enam puudutab ja kes seetõttu kogevad õigustele juurdepääsu puudumist kõige enam ja teavad, kuidas olukorda parandada; soovib, et kehtestataks osalusdemokraatia, milles pööratakse eritähelepanu vaesuse, tõrjutuse, diskrimineerimise või ebavõrdsuse all kannatavatele inimestele;

Tervis

125. rõhutab, et kogu tervishoiu- ja pikaajalise hoolduse süsteemis peaks teenuste kasutajana etendama põhirolli inimene ning tema õigused peaksid olema tähtsamad kui riiklike tervishoiuteenuste kasumlikkus;

126. märgib, et teatavad liikmesriigid suurendavad tervishoiukulude seda osa, mida peavad maksma patsiendid, ning nõuab sellega seoses, et kõige ebasoodsamas olukorras olevatele elanikkonnarühmadele võimaldataks ka edaspidi vajalikke tervishoiuteenuseid tasuta; rõhutab, et üldine hõlmatus peab rajanema solidaarsusel ja tagama kindlustunde vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu, millest saavad kasu eelkõige need, kelle sissetulekud on kõige väikesemad ning kelle tervislik seisund nõuab intensiivravi, pikaajalisi või kalleid tervishoiuteenuseid;

127. nõuab, et liikmesriikide valitsused ergutaksid ennetavate hügieeniprogrammide kooskõlastamist, mis on mõeldud eri vanuserühmadele ja sisaldavad eelkõige terviseedendust ja -kasvatust, ning tõstaksid ennetuse tervishoiuteenuste kasutamises nähtavalt kõrgemale kohale;

Töötajad

128. rõhutab, et vaja on parandada tööturu läbipaistvust, et kogu töö (tähtajaline, tähtajatu, täisajaga, osalise tööajaga ja tunnitasul põhinev) oleks deklareeritud, mõistlikult tasustatud ja töötajate õigused oleksid tagatud;

129. nõuab, et liikmesriigid ja komisjon tagaksid uute ettepanekute väljatöötamisel selles valdkonnas, et töötajate praegusi õigusi täiendataks uute õigustega ning oleks tagatud õigus elukestvale haridusele ja õppele;

130. tõdeb, et paljudes liikmesriikides on alampalk liiga väike ja elatusmiinimumist madalam, ning soovib seetõttu, et Euroopa tasandil kehtestatakse riikliku alampalga määramise metoodika, et kõik töötajad ELis saaksid töötasu, mis võimaldab neil täita oma põhivajadused;

131. avaldab survet liikmesriikidele ja kandidaatriikidele, et nad ratifitseeriksid ja rakendaksid täielikult Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) konventsioone; nõuab, et komisjon ja liikmesriigid toetaksid ILOt kontrollisüsteemi ja -mehhanismide tugevdamisel;

132. ergutab ettevõtteid kohaldama vastutustundlikku ja mittediskrimineerivat töölevõtmise ning kutsealase arengu poliitikat, et suurendada naiste ja ebasoodsas olukorras olevate isikute hõivet tööturul;

133. nõuab, et komisjon ja liikmesriigid teeksid ettepanekuid strateegiate kohta, mille eesmärk on pakkuda kvaliteetset tööd tööturul kõige tõrjutumatele isikutele, ning tegeleksid „vaeste töötajate" probleemiga; on seisukohal, et nendes strateegiates tuleks lahendada õiglase palgataseme, töö- ja eraelu õige tasakaalu, kvaliteetsete töötingimuste ja tööga kindlustatuse küsimused;

Ebaseaduslikud töötajad

134. nõuab, et liikmesriigid ratifitseeriksid ÜRO konventsiooni võõrtööliste õiguste kohta[1] ja pööraksid tähelepanu sellele, et enamik töötajatest, kes töötavad ilma kohaste sisserändedokumentideta, teevad tööd, mis on seaduslik ja Euroopa majandusele vajalik, näiteks saagi koristamine, hoonete ehitamine või hooldus, haigete, eakate inimeste või laste eest hoolitsemine;

[1] Kõigi võõrtöötajate ja nende pereliikmete õiguste kaitse rahvusvaheline konventsioon, vastu võetud ÜRO Peaassamblee resolutsiooniga nr 45/158 18. detsembril 1990.

135. nõuab, et ELi institutsioonid ja liikmesriigid lõpetaksid mõiste „illegaalne immigrant” kasutamise, millel on väga negatiivne kõrvaltähendus, ning kasutaksid rohkem mõisteid „ebaseaduslik töötaja/migrant” või „dokumentideta töötaja/migrant”;

136. kinnitab, et tööõigus on selleks, et kaitsta seadustamata töösuhtes olevaid töötajaid, nii nagu see dokumentideta töötajate puhul just ongi, ning nõuab, et liikmesriigid tagaksid ühinemisõiguse kõigile töötajatele, sealhulgas dokumentideta töötajatele;

137. nõuab, et komisjon peaks sama tähtsaks ja pakiliseks nii praegu väljatöötamisel olevat sisserändepoliitikat kui ka karistusi ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike tööandjatele, mis peaksid olema ühes paketis;

138. rõhutab, et tööinspektsiooni esimene ülesanne on kaitsta töötajaid, mitte rakendada sisserändega seotud õigusakte, ning nõuab seetõttu, et liikmesriigid:

– teeksid töökohal kontrollides kindlaks sisserändajate olukorra ning kindlustaksid, et dokumentideta töötajad saavad esitada tööandja vastu turvaliselt kaebuse kuritarvitamises, ilma et neid ähvardaks väljasaatmise oht;

– investeeriksid tööinspektorite ja selliste isikute koolitusse, kes soovivad abistada dokumentideta töötajaid tööõiguse rikkumise kohta ametliku kaebuse esitamisel;

– kehtestaksid karistussüsteemi, millega ei karistataks tööandjate asemel töötajaid;

Eluase

139. märgib, et eluase muutub Euroopas järjest rohkem turuväärtuseks, mis põhjustab pidevat ja ebaproportsionaalset hinnatõusu ning paljude isikute väljatõrjumist kinnisvaraturult, millega rikutakse nende õigust inimväärsele eluasemele;

140. on arvamusel, et inimväärse ja taskukohase eluaseme ebapiisavus kõikides liikmesriikides on tegur, mis tingib vaesusse sattumist ja vaesuses püsimist; nõuab, et komisjon, olles omistanud eluasemele sotsiaalse kaasamise poliitikas tähtsa rolli, abistaks liikmesriike nende sotsiaaleluaseme süsteemi parandamisel;

141. nõuab, et liikmesriigid töötaksid välja eluasemestrateegia koos täpselt määratletud eesmärkide, prioriteetide ja eelarvega, võttes aluseks Euroopa Nõukogu inimõiguste voliniku seisukohtades esitatud eluasemeõiguse miinimumnormid, mis avaldati 2007. aasta oktoobris;

Eakad inimesed

142. on arvamusel, et elanikkonna vananemine on väljakutse ning seda tuleb käsitada kui võimalust kaasata pika ja sisuka kogemusega inimesed tihedamini ühiskonda, millega ühtlasi edendatakse aktiivse vananemise põhimõtet;

143. on arvamusel, et eritähelepanu tuleb pöörata eakatele üksikutele naistele, kes on eriti ohustatud rühm ja majanduse jahenemise puhul sageli esimesed vaesusesse langejad;

144. soovitab liikmesriikidel juurutada eakate inimeste korrapärase tervisekontrolli, et ennetada nende elukvaliteedi langust ja nii palju kui võimalik pikaajalist haiglasse paigutamist, eelistades sellele võimaluse korral kodust hooldust;

* * *

145. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule ja komisjonile, liikmesriikide ja kandidaatriikide valitsustele ja parlamentidele, põhiõiguste ametile, Euroopa Nõukogu ministrite komiteele ja parlamentaarsele assambleele ning inimõiguste volinikule, Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsioonile ning Ühinenud Rahvaste Organisatsioonile.